

SAKSFRAMLEGG

Forum: Skate

Møtedato: 14.06.2023

Sak 12/2023 KI strategiske problemstillinger og tiltak

Behandlingssak

Forslag til beslutning

- Skate bør Digitaliseringsdirektoratet arbeide videre med skisserte tiltak og sikre involvering av relevante virksomheter i og utenfor Skate. Dagens arbeidsgruppe oppløses og erstattes av en eller flere referansegrupper.
- Skatevirksomhetene bidrar til at egne virksomheter stiller med relevante ressurser i samarbeidet

Formål med å løfte saken for Skate

Sak 18/2022 fra 7. desember om kunstig intelligens (KI) synliggjorde behovet for en felles tilnærming til kunstig intelligens i offentlig sektor. En felles tilnærming skal bidra til at KI i større grad benyttes for å sikre effektive og gode løsninger i offentlig sektor. En sentral forutsetning er at KI utvikles og brukes på en ansvarlig måte.

Presentasjon av saken

Bakgrunn

I møtet 7. desember 2022 besluttet Skate å opprette en arbeidsgruppe med deltagere fra Likestillings- og diskrimineringsombudet, Skatteetaten, Lånekassen, Direktoratet for e-helse, Brønnøysundregisteret, Sikt, NAV, KS representert av Trondheim kommune, Kartverket, Politiet og Digitaliseringsdirektoratet.

Arbeidsgruppen fikk i oppdrag å konkretisere utfordringene ved bruk av KI og illustrere disse med spesifikke caser og å beskrive relevante tiltak.

1. Konkrete tiltak som bør gjennomføres i Skate
2. Konkrete tiltak som bør gjennomføres i Skate-virksomhetene og andre offentlige virksomheter
3. Strategiske råd og konkrete tiltak som bør gjennomføres av regjeringen

(Se vedlegg 1 for mandat)

På Skates fagdager 3.-4. mai ga Digdir en kort innledning før en god diskusjon om mulighetene og utfordringene ved bruk av KI.

Arbeidsgruppens funn

Arbeidsgruppen har hatt 6 møter i løpet av våren og har diskutert 10 ulike caser fra deltagernes egne virksomhet. Flere av casene pekte på de samme underliggende problemstillingene.

- **Vekting av hensyn.** Hvordan man skal vekte eksempelvis personvern hensyn mot andre viktige hensyn som for eksempel kan komme på spissen i vurdering av datagrunnlaget ved utvikling av KI hvor personvern hensyn tilsier at omfanget av personopplysninger bør begrenses mest mulig (dataminimeringsprinsippet) mens effektivt bruk av KI vil kunne tilsa at flere opplysninger vil kunne bidra til å øke kvaliteten på modellen.
- **Åpenhet og transparens ved KI.** Hvordan sikrer vi bruk av KI på en åpen og forklarbar måte?
- **Risiko.** Hva er de sentrale risikoene og hvordan bør risiko vurderes og håndteres ved bruk av kunstig intelligens? Eksempelvis hvordan vi anvender kommende EU-standarder for risikovurdering og risikohåndtering i tilknytning til KI-forordningen.
- **KI-forordningen.** Hvilke rammer og roller følger av KI-forordningen og hvordan vil dette påvirke norsk offentlig sektor?

Arbeidsgruppen mener at det er lite hensiktsmessig å adressere disse felles problemstillingene i hver enkelt virksomhet.

Digdirs vurdering

Det har skjedd store endringer på KI-feltet siden desember 2022. Dette skyldes særlig de store fremskrittene knyttet til store språkmodeller og generativ KI. Videre er det generelt en utfordring for arbeidet med kunstig intelligens at feltet er globalt og beveger seg raskt, slik at spesifikke norske tiltak kan være krevende å innføre og få effekt av.

Det er derfor lite hensiktsmessig med konkrete og detaljerte tiltak for å adressere utfordringene knyttet til KI. Det finnes ingen raske løsninger, og tiltakene som eventuelt foreslås må være fleksible og kunne justeres etter hvert som mulighetene og faktisk bruk av KI utvikler seg.

Det er nødvendig med et kontinuerlig og systematisk arbeid på tvers av hele offentlig sektor for å identifisere og løse utfordringer med bruk av KI. Samarbeid på tvers bidrar til effektiv ressursbruk og gir gode forutsetninger for å møte utfordringer på en helhetlig måte.

Arbeidsgruppen pekte på behovet for konkrete retningslinjer for ansvarlig bruk av kunstig intelligens i offentlig sektor. Slike retningslinjer må imidlertid være dynamiske og enkelt kunne oppdateres for å ivareta behovene som oppstår etter hvert. De raske endringene på KI-feltet tilsier at dagens «beste praksis» vil kunne endres raskt. Retningslinjer for ansvarlig bruk av kunstig intelligens må ta høyde for eksisterende og kommende regelverk. Særlig KI-forordningen fra EU som etter all sannsynlighet vil gjelde for Norge vil være sentral. Det vil være en stor fordel at retningslinjene som utarbeides i dag understøtter de føringene som KI-forordningen vil legge for utvikling og bruk av kunstig intelligens.

Veien videre

Digdir har erfart at arbeidsgruppen har vært nyttig i arbeidet med å få oversikt over faktisk bruk av KI, felles utfordringer og behov. Samtidig er det krevende å sikre fremdrift i arbeidet i en stor arbeidsgruppe med medlemmer som har ulik kapasitet til å delta i arbeidet og ulike prioriteringer. Digdir ser at mye av arbeidet med å identifisere felles behov og utfordringer kan skje i andre, eksisterende fora, som for eksempel fagforum for Kunstig intelligens. Behovet for dialog på tvers i offentlig sektor om pågående aktiviteter i hver enkelt virksomhet kan også ivaretas gjennom fagforum for Kunstig intelligens. Det krever at møtetrykningen i fagforumet øker. Digdir vil kunne bidra til at dette skjer.

Digdir ønsker at videre arbeid med tiltakene nevnt under, skjer i regi av Digdir, og at det opprettes en referansegruppe for hvert av tiltakene. Referansegruppen vil trekkes inn i arbeidet når Digdir har behov for innspill til pågående arbeid. Digdir foreslår samtidig at dagens arbeidsgruppe legges ned.

Forslag til tiltak

Basert på arbeidet så langt, anbefaler Digdir følgende tiltak:

1. Digitaliseringsdirektoratet legger til rette for videre samarbeid

Digdir legger til rette for videre samarbeid for å identifisere og adressere problemstillinger tilknyttet bruk av KI i offentlig sektor. Skate-virksomhetene forplikter seg til å bidra til dette.

Følgende områdene kan være gjenstand for samarbeid:

- a. **Oversikt over KI-prosjekter.** Kartlegging, innrapportering og kvalitetssikring av beskrivelsene av KI-prosjekter til KI-oversikten som finnes på <https://data.norge.no/kunstig-intelligens>. Ansvarlig: Digdir utvikler og forvalter KI-oversikten. Alle virksomheter rapporterer inn egen aktivitet og sørger for at den er oppdatert.
- b. **Veiledning for ansvarlig utvikling og bruk av KI.** Det er ønskelig at offentlig forvaltning er samordnet ved veiledning rundt kunstig intelligens. Digdir utvikler i dag veiledning for bruk av KI. Veiledningen er generell og må sees i sammenheng med mer sektorspesifikk veiledning. Ansvarlig: Digdir. Konkrete forslag kan diskuteres i en referansegruppe
- c. **Regulering av kunstig intelligens.** Den kommende EU-forordningen for kunstig intelligens vil etter all sannsynlighet gjelde for Norge. Det er nødvendig å kartlegge hvordan denne vil påvirke norsk offentlig sektor, gi råd til ansvarlig departement om gjennomføring av regelverket, inkludert ivaretagelse av rollene som utpekes i reguleringen. Ansvarlig: Digdir. Konkrete forslag kan diskuteres i en referansegruppe
- d. **Annet.** For. eks. vurdering av behov for å dele og gjenbruke eksisterende KI-modeller. Ansvarlig: Må avklares fra gang til gang ut fra hvilket behov som skal løses.

Digdir ber om at Skatevirksomheter som ønsker å være involvert i videre arbeid oppgir en kontaktperson i egen virksomhet som kan formidle dialog med relevante fagpersoner i arbeidet med områdene over.

Til diskusjon i Skate

- Hvilke synspunkter har Skate på forslagene til videre arbeid, inkludert organisering?
- Hvilke Skatevirksomheter ønsker å bidra i videre arbeid?
- Hvilke virksomheter utenfor Skate bør inviteres inn i arbeidet?

Vedlegg

- Vedlegg 1: Mandat

Saken vil bli framlagt av Frode Danielsen, direktør i Digitaliseringsdirektoratet
Saksframlegget er utarbeidet av Digitaliseringsdirektoratet
Oslo, 30.05.2023